

353 роки

з дня народження Пилипа Орлика

Видатний державний діяч, військовик і мислитель, автор першої української конституції

<https://library.navs.edu.ua/>

Народження та родина

Пилип Орлик з'явився на світ 21 жовтня 1672 року у селі Косути на теренах сучасної Білорусі. Він походив із шляхетської родини чеського походження, що оселилася на українських землях. Його батько, Степан Орлик, мужньо служив в українському війську, однак загинув у славетній війні під Хотиним, захищаючи межі від османського натиску. Матір Ірина дала синові найцінніше — вона охрестила його за православним обрядом, приєднуючи хлопця до духовної традиції українського народу. Це поєднання шляхетського походження, військової честі батька та православної віри матері сформувало особистість майбутнього гетьмана.

Київська академія

Пилип навчався у престижній Києво-Могилянській академії, де здобув блискучу освіту. Виявив видатні здібності як філософ, поет і мислитель. Володів понад сімома європейськими мовами — польською, латиною, грецькою, німецькою, французькою, турецькою та іншими. Цей лінгвістичний талант робив його безцінним дипломатом.

Освіта і рання кар'єра

Служба Мазепі

З 1702 року займав посаду генерального писаря Війська Запорозького — одну з найвпливовіших посад у козацькій державі. Став довіреною особою легендарного гетьмана Івана Мазепи, що довіряв йому найважливіші дипломатичні та адміністративні завдання. Орлик був душою канцелярії, організатором ключових справ держави.

Обрання гетьманом України

Бендери

5 квітня 1710 року

1

Підтримка

За згодою Карла XII та султана

3

2

Обрання

Гетьманом України у вигнанні

У бендерській фортеці Пилипа Орлика було обрано гетьманом України у вигнанні. Це обрання відбулося за активної підтримки шведського короля Карла XII, що шукав союзника проти Московії, та з благословення османського султана. Новий гетьман отримав мандат представляти українські інтереси на міжнародній арені й організовувати опір російській агресії. Цей момент став поворотною точкою його життя — замість придворного письменника він став главою нації у вигнанні.

Конституція Пилипа Орлика — перша українська конституція

«Пакти і Конституція прав і вольностей Війська Запорозького» (1710) — видатний державний документ, що випередив свій час.

Розподіл влади

Влада розділялась між гетьманом, Генеральною Радою та військовими органами

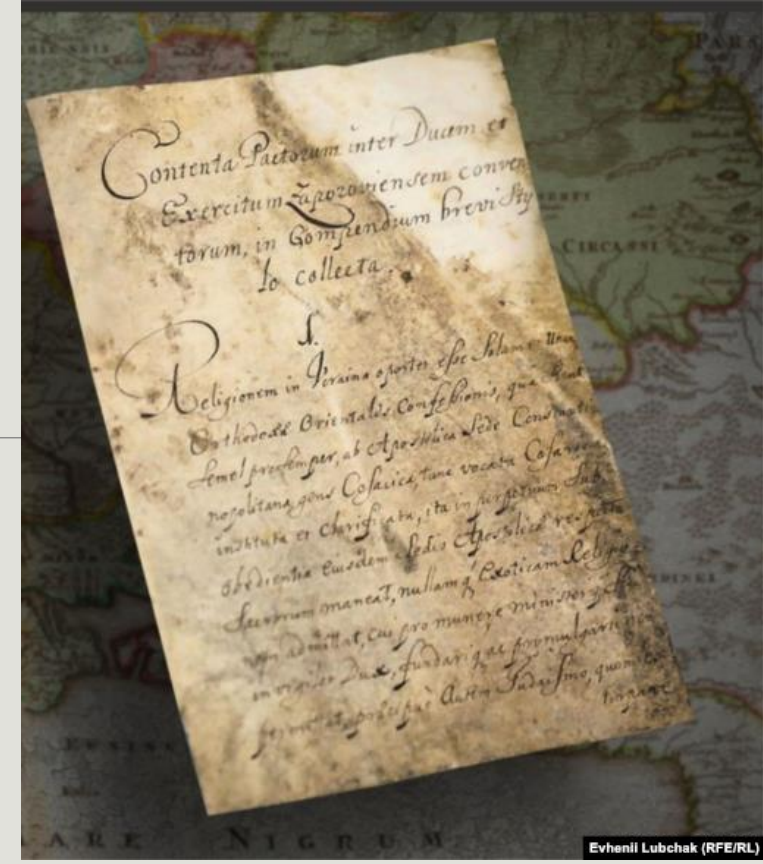
Парламент

Двопалатна система: Генеральна Рада запорозькою та панів

Права та вольності

Захист прав козацтва і гарантії демократичних процедур

Цей документ був одним з перших у Європі, що встановлював конституційні засади державного устрою. Орлик закладав основи представницької демократії за три чверті століття до американської конституції. Його твір залишається символом українського прагнення до вільності й справедливого врядування.

Боротьба за визволення України

Пилип Орлик не був утопістом, що задовольнявся титулом. Він активно шукав союзників і ресурси для визволення України від московського панування. Змовляючись зі Швецією, Кримським ханством та Османською імперією, він розробляв плани військових операцій проти Московії.

У 1711 році Орлик очолив військовий похід на чолі 16-тисячного військового корпусу, сподіваючись розпочати визволення. Хоча цей похід закінчився невдачею через брак матеріальної підтримки і розчарування союзників, він продемонстрував рішучість нового гетьмана протистояти московській гегемонії.

Дипломатія

Переговори з Карлом XII, османським султаном та кримським ханом

Військові акції

Організація козацьких загонів для рейдів проти російських позицій

Пропаганда

Поширення ідей про українську державність серед потенційних союзників

Тривалі роки вигнання

Поразка 1711 року не закінчила боротьбу Орлика, але змінила її характер. Він змушений був мігрувати країнами: спочатку до Швеції, потім до німецьких земель, далі до Польщі. З 1722 року Орлик знайшов притулок під покровительством Османської імперії, яка не гарантувала йому військової допомоги, але дозволяла перебувати на її теренах.

Більше тридцяти років він очолював український уряд у вигнанні, провадячи паперове канцелярське життя в надії на поворот подій. На жаль, поворот не прийшов за його життя. Орлик так і не побачив возз'єднання України та визволення від московської гегемонії. Його вигнання тривало до смерті — це було випробування, яке витримав далеко не кожен.

Родина та особисте життя

Подружжя та діти

Пилип Орлик одружився з Ганною Герцик, що стала його супутницею в світі й вигнанні. Подружжя мало семерих дітей, які народжувалися в різних країнах під час переконування батька. Серед них особливо виділявся син Григорій Орлик, котрий також став військовим діячем і займав посади посередника у дипломатичних справах.

Трагічна доля

Родина Орлика зазнала переслідувань від російських агентів, які везли по європейських землях наказ про переслідування гетьмана. Діти розсіялися по Європі, деякі змогли повернутися в Україну лише після смерті батька. Це було важким випробуванням — родина була розривана політичними бурями.

Спадок і пам'ять Пилипа Орлика

Перша конституція

Його Конституція 1710 року визнана першою українською конституцією та одним з перших у світі документів, що встановлював конституційний лад.

Символ незалежності

Пилип Орлик став символом незламності духу та прагнення до свободи, надихаючи сучасні покоління на збереження демократичних цінностей і розвитку держави.

Жива спадщина

Його ідеї щодо демократії, принципу розподілу влади та захисту прав людини є важливими і мають значну актуальність у сучасному світі.

Пилип Орлик — легенда українського народу. Людина, яка перед лицем поразок і вигнання не зламалася, а продовжувала боротися за мрію про вільну, незалежну Україну. Його літературна спадщина — листи, вірші, щоденник — дають нам уявлення про внутрішній світ цієї видатної людини, про її глибоке прагнення до свободи і національного відродження.

На честь Пилипа Орлика сьогодні називають вулиці й площі, його образ надихає українців на новий період. 353 роки від дня його народження — це нагода згадати про одного з найбільших синів України.